

Aguna: Simanim of Deteriorated Bodies

May 2, 1999

1) Examples of simanim

שו"ת נודע ביהודה מהדורה תנינא - אבן העזר סימן טד

ב"ה פראג ה' ו' חשון תקמט"ל: תשובה ה' עמך גבור החיל, קרני ראם קרניו ינגח צפונה ונגבה כאיל, דברי הש"ס והפוסקים אצלו כלולים בכיילא רבא כייל. הוא ניהו כבוד אהובי חתני ידידי וחביבי כנפשי, גאון הדור והדרו, המאה"ג בהלו נרו, בתורה ובמעשים הוא יחיד בדורו. הרב המובהק המפורסם בכל הגולה נ"י פ"ה ע"ה כק"ש מוהר"ר יוסף נר"ו:

מכתבך קבלתי והעתק מדברי תשובתך הראשונה ושורש הדבר שאיש אחד משוגע ושמו נתן והוא היה בק"ק ווישגראד מיום שבת כ"ה מנחם תקמ"ל עד יום ג' כ"ה מנחם ומיום ג' שוב לא נראה שם ועד אחד העיד שנתן הנ"ל אמר לו שרצונו לילך לק"ק גומבין ששם אשתו משרתת. וביום ב' ד' אלול תקמ"ו הובא לק"ק פלאצק מת אחד שאמרו נכרים שמצאוהו בכפר וויקאווע שהוא פרסא אחת רחוק מפלאצק ולא נודע אם נמצא במים או על שפת המים והמלבושים היו משונים ונראים שהמלבוש בהם הוא מן המשתגעים ותורף הגב"ע שהוגבה הוא שאשתו לא ידעה בו שום סימן רק שהיה בעל שבר וזה המת הנמצא היה כן לו ואח"כ בא אבי האשה ואמר שהיה לחתנו גומא בראשו ואמר לו חתנו שזה היה לו בראשו מחמת הכאה שנחבל בבחורות ונתרפא ונשאר גומא באותו מקום וכמה פעמים הראה לו חתנו הגומא שבראשו למעלה נגד המוח וכן היה הדבר שנמצא גומא בראשו של זה המת. עוד הגיד אבי האשה שאחות חתנו הגידה לו שהיה לאחיה נתן שומא אחת אצל החזה ואינה יודעת באיזה צד ובאיזה מקום וגם הגידה שהיה לאחיה עוד שומא אחת אצל הטבור:

שוב העיד כמר אייזק רופא שהוא היה אחד מן המתעסקים בקבורת המת הנ"ל והעיד בת"ע ואמר איך האב דער קאנט בט"ע אונד איך זאג ענק בודאי קלאהר עש איז ער גוועזין בצורת פניו וגופו וגם איך האב איהם דער קאנט איין גוטן סימן דיא גרוב על המוח בראשו דען איך האב איהם זעלברט גהיילט דען וואונד וואש ער הט גהאט בראשו אזו האב דער קאנט דיא גרוב איז גבליבן תיכף נאך דען אויס היילען. שוב בא כמר חיים והעיד בת"ע איך האב אן איהם סימנים ער האט איין גרוב על המוח וכו' וגם ער הט איין ווארציל אויף דער לינקע זייט אצל החזה איך גדענק ניט באיזה צד של החזה דיא ווארציל איז גוועזין עכ"ל העד חיים, וכן היה הדבר שהיה להמת בצד החזה של צד שמאל שומא אחת ואמנם אצל הטבור לא נמצא להמת שומא. זהו תורף הגב"ע:

והנה אהובי חתני הרבית לפלפל בדין צמצום מקום הרושם באיזה אופן יוחשב מובהק והבאת דברי מהר"ם לובלין ודברי הרד"ך שהביא הב"י ועוד הבאת תשובות האחרונים בזה: דע אהובי חתני ידידי שכל דבריהם בזה הם סברות עצמם כי מדברי הגמ"ר לא למדנו אלא שנקב בצד אות פלוני מיחשב סימן מובהק מן התורה אפי' אם נימא סימנין דרבנן וכן פסקו הר"ף והרמב"ם והרא"ש. והעיסור כתב דוקא בצד אות פלוני אבל בצד תיבה פלוני לא מיחשב מובהק ויותר מזה לא מצינו בדברי הראשונים וכל דברי התשובות בזה הם סברות עצמם איזה מיחשב צמצום דומה לאות פלוני אבל אין להם בזה ראייה רק למראה עיניהם ישפטו וא"כ האריכות להביא דבריהם היא יגיעה על מגן כי אף אנו יש לנו לומר בזה לפי ראות עינינו. אבל הנראה בכאן בנדון שלפנינו כיון שהרופא עצמו שריפאו בעת שהיה לו מכת פצע במוחו הוא עצמו שהכיר אחר המיתה הגומא שהיתה בו משעת רפואתו ומסתמא לא יום אחד ולא יומים נתעסק ברפואתו כי אם ימים רבים ובודאי היה יודע מקום הגומא במכוון וכיון שהוא העיד שהיא היא אותה הגומא ודאי ראה בט"ע שהגומא היא במקום ההוא שהיתה בהאיש נתן והרי זה צמצום מקום וגם יש לדקדק כן מלשונו של העד שאמר וגם איך האב איהם דער קאנט איין גוטין סימן די גרוב על המוח בראשו ובאמרו איין גוטן סימן ולא אמר סתם סימן מכלל שהחזיק הסימן הזה לסימן גמור יותר מסימן אחר והיינו שלפי שהוא עצמו נתעסק ברפואתו ואז נעשה הגומא הכיר עתה בט"ע שהיא היא אותה הגומא ממש וכמו שסיים בדבריו אזו הב דער קענט דיא גרוב איז גבליבן וכו' והיינו שהכיר שאותו הגרוב עצמו היא היא שנשארה אז ועיין בחיבורי נ"ב (קמא) סי' נ"א והוא בדף מ"ד ע"ג בד"ה ונלע"ד וכו' שביארתי שם שגם בסימנין יש ט"ע בהסימן ואמנם נסתפקתי אז שאולי גם ט"ע של הסימן משתנה אחר ג' ימים ויע"ש בחיבורי ועכ"פ הט"ע של צמצום מקום הסימן אינו משתנה ממקומו ולכן על גוף ההיתר מחמת הסימנים הייתי מסכים עמך ובפרט שיש כאן גם סימן של הווארציל סמוך לחזה בצד שמאל:

וגם הלא הכירו הרופא גם בט"ע של הצורה ואמר שברור לו בודאי שהוא נתן וכבר ביארתי בנ"ב בכמה מקומות שאם יש סימנין אמצעים ויש גם ט"ע אלא שאנו מסופקים אולי הוא אחר ג' ימים גם הרשב"א מודה שהיא מותרת ועיין בנ"ב סי' כ"ט דף י"ט ע"ג ד"ה ועכשיו וכו' ובסימן ל"א ל"ב ועוד בכמה מקומות. ואמנם חזינא בעובדא דא שנסתפקו אם הנכרי מצא המת במים והא ודאי שעכ"פ כמה שעות אישתהי קודם שהביאו הנכרי להעיר מהלך פרסה וקודם שבא העד לראותו אם נמצא במים שוב אין הכרתו בט"ע נחשב להכרה ואף שהוא רק ספק אם נמצא במים או ביבשה אכתי איכא ס"ס להחמיר ספק שמא נמצא במים ואת"ל ביבשה שמא כבר הוא אחר ג' ימים למיתתו. מ"מ נראה להקל שהרי לר"ת היכא שכל גופו שלם מעידין ע"י ט"ע אפילו אחר ג' ימים והרי הרופא העיד שהכירו בצורת פניו וגופו. וגם הרי הריב"ש בס"י שע"ז וסי' ש"פ מביא סברא דהא דאמרו דבעינן במים חזוהו בשעתיה היינו אם הוא עכ"פ אחר ג' ימים למיתתו ואף שסברא זו נדחית לחלוטין כמו שהביא הריב"ש שם מ"מ איצטרופי קצת בהדי שאר קולות שיש כאן להתיר והעיקר צמצום מקום של הסימן אשר נשענת אתה בפלפולך עליו:

ואמנם דא עקא כיון שאחותו העידה שהיה לאחיה נתן שומא אצל הטבור ואצל המת הזה לא נמצא שם שומא א"כ ודאי שאין זה נתן ואף שמצאו בו שאר סימנין שהיו בנתן ע"כ אנו אומרים שנזדמנו שאר הסימנין באיש אחר כמו שהיו בנתן ועיין בחיבורי נ"ב ריש סימן ל"ו...

סיומא דהאי פסקא אם הקברנים בשעה שנתעסקו עם המת כבר ידעו מדברי אחות המת שאמרו שיש שומא וא"כ היה מלתא דרמיא על הקברנים לחפש ואפ"ה לא מצאו שם שומא אז אני נשאר בדעתי שאין להתיר העגונה הזאת ואם בשעת הקבורה עדיין לא ידעו מדברי אחות המת אלא שחפשו בגופו למצוא סימנים בשביל שחששו לתקנת עגונה כנהוג ולא היה מלתא דרמיא עליהם לחפש היטב כיון שמצאו קצת סימנים אז אני נמנה עמכם להתירה. ומכתב הזה סיימתי עש"ק עם חשיכה והיה בדעתי לעיין בשבת עבור העגונה השנית ובין כך החלשתי קצת כטבעי ועכ"פ אין בי כח לעיין לכך אינני כותב כעת על העגונה השנית עד יחזקני ויאמצני השם ברחמי, והיה זה שלום:

ודברתי מזה עם קצת חכמי עירי וג"כ יפה אמרו בכחא דהיתרא כי אולי השומא שהיתה אצל הטבור היה לצד מטה במקום השער ולכך לא היתה נראית לעיני הקברנים כי שומא קטנה בין השערות קשה להכירה, ואני מוסיף סברא כי לפי אומדן דעתי אחות המת ראתה השומא הזאת בבטן אחיה כשהיה ילד קטן כי אין דרך אשה לעיין בבטן האח הגדול וכיון שכן איכא למימר שבילדותו קודם שצמחו שערות שלמטה היתה השומא ניכרת אבל אחר שנתגדל זקן התחתון הדבר ידוע ששערות הללו צומחים עד סמוך לטבור פעמים בריבוי שערות ואז נתכסית השומא בשערות ולא היתה ניכרת כלל וכלל, ותוכל שם לחקור זה אצל אחות המת ואם שוב איננה בחיים תולין להקל שאין כאן הכחשה, ושלום תנינא:

שו"ת נודע ביהודה מהדורה תנינא - אבן העזר סימן סא

ב"ה פראג יום ד' כ' אלול תקו"ם לפ"ק. תשובה היושב על חוג שמים, יכתוב ויחתום לחיים, לאלתר בריש ירחא דמאזנים, לאשר ברוחו פי שנים. ה"ה כבוד אהובי ידידי וידיד עליון, הרב הגדול השלם בתורה ויראה כ"ש מו"ה ברוך נ"י אב"ד ק"ק ברעזניץ והגליל:

מכתבו הגיעני וע"ד העגונה שנטבע בעלה במשאל"ס כ"ה תמוז ובכ"ה אב ביום שבת מצא נכרי אחד באותו נהר רחוק ממקום שנטבע האיש הנ"ל כמו אלף אמה איש נטבע ושלה הנכרי והודיע ליהודים ובאו יהודים אשר היו בתוך התחום ושמרו את המת עד הלילה ובלילה באו אנשי מקומו של האיש אשר נטבע להוליך המת לקברו ואמרו שהכירוהו מיד בט"ע ויכולים לישבע שהוא פייש בעל האשה חיילא בת כמר בער שטיקוי שהיה דר במקומנו. אני זנוויל מעיד בת"ע שהקרה שהיה בראשו של כמר פייש הנטבע הוא מנעוריו ואני גדלתי מנעוריו וראיתי בו קרחה והשגחתי בו גם עתה היטב ומצאתיו וכמו כן אמרו כ' מאסיל עם כ' שמואל שהם יודעים מהקרת שקורין פליס שהיה לפייש בחייו כמו עתה באיש הנמצא. צפורן נשחת באצבע הסמוך לאגודל ביד שמאל השגחנו היטב ומצאנו שהוא כמו שהיה בחיי פייש הנ"ל וכמו שאמרה אשתו חיילא. אויך ג/ם/ העיד הנער שמשון בכמר בונם משרתו שהלך עם כמר פייש הנ"ל והיה שם בכ"ה תמוז בשעה שנטבע כמר פייש ומעשה שהיה כך היה הנער ראה איך שפייש הנ"ל נפל מן הגשר לתוך המים ויותר מרביעית שעה אחר הנפילה רץ הנער בשפת הנהר וראה את הנטבע משוטט תחת המים הנה והנה ושתי פעמים הגביה הנטבע ידיו למעלה מן המים ואח"כ שוב לא ראה אותו משוטט והביט על שתי שפתי הנהר והשגיח אולי יראה אותו עולה מן המים ולא ראהו. גם אמר הנ"ל שאותן הבגדים שהיה מלובש כמר פייש הנ"ל בעת נפילתו למים הן הן הבגדים שנמצא עכשיו האיש הנמצא מלובש בהן גם היה לכמר פייש שבר בגופו שקורין בראך לוז ובעת שנתעסקו הקברנים עם המת הזה נמצא שיש לו שבר כזה, גם נמצא אצל המת בכיס של המלבוש שהיה לבוש בו טעניסטרל הוא שק קטן של עור עשוי להניח בו כתבים ובתוכו רשימה כתוב בה מזכרת חובותיו ובתוכם חילוף כתב אחד פרוע וקרוע אשר חתום עליו פייש הנטבע הנ"ל והעידו רוב אנשי עירו שמכירים הטעניסטרל שהוא של פייש גם מכירים החתימה של הח"כ הקרוע הנ"ל שהוא חתימת ידו של פייש וכן הכתבים ממזכרת חובותיו המה מקצתן כתיבת ידו ממש גם נמצאו בפנקסו של כמר פייש הנ"ל רשומים חובות הללו. זהו שורש המעשה שהיה והעדיות הכל כפי הנזכר באגרת של מעלתו:

והנה בעסק ההכרה של הט"ע אני חושש, בדברי העדים הללו יש כאן כלל ופרט שמתחלה אמרו שהכירוהו מיד בט"ע ויכולים לישבע שהוא כמר פייש ושוב פרטו סימנין בגופו דהיינו הקרחה והצפורן ואולי אין בכלל אלא מה שבפרט כי אלו האנשים אינם בני תורה והם סוברים שעל הסימנים הללו יכולים הם לישבע שהוא כמר פייש ואולי זה נקרא אצלם ט"ע, ועיין בק"ע אות קנ"ד: ועל הכרת הבגדים ראיתי שמעלתו עצמו כותב שאינו יודע מה היה כוונת הנער שאמר שהן הן הבגדים אם הכירן ע"י ט"ע בהם או ע"י סימן שהיה לו בהם או ע"י חוריי וסומקיי. ועוד ראיתי שכתב מעלתו שאין כאן חשש איסור תורה שהרי העיד הנער שראה שנטבע ולפי האומדן שהיה הנער שם עד שתצא נפשו וכו' ע"כ דברי מעלתו. ואומדן זה לא ידעתי מהיכן למדו והלא הנער אמר שכמו רבע שעה ראה שהיה הנטבע משוטט תחת המים והושיט ידיו וכו' ושוב לא ראהו משוטט והביט מכל שפת הנהר היטב ולא ראהו עולה הרי שלא הזכיר הנער כמה שהיה בהביטו על שפת הנהר ואיך רצה מעלתו לומר ששהה כדי שתצא נפשו שהוא עכ"פ יותר משתי שעות שלימות ואולי שלש שעות דהרי ביבמות דף קכ"א ע"ב מעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור הגדול וכו' שעה ראשונה וכו' שלישיית אמר להם עלתה, ופירש"י בד"ה שלישיית שעדיין יכולה לחיות וכן בשניה אבל שלישיית שאינה יכולה לחיות וכו'. וכן במסכת ב"ק דף נ' ע"א ברש"י בד"ה שלישיית דהוי להשהות שתצא נפשה אם ישנה שם וכו' הרי מפורש דעכ"פ שתי שעות ודאי יכול לחיות תחת המים ושלישיית הוא שעה שתצא נפשו ויש להסתפק אם תחלת שלישיית או סופה וכן מפורש בתשו' הריב"ש סי' שע"ז שפלפל שם אם גם בלא שהיה ג' ימים אחר מותו במים אמרינן מיתפח תפח כתב מי שלא עמד במים

שלשה ימים אחר מותו דהיינו משעה שלישית שטבע וכו' ע"ש, וא"כ לפי הנראה לא עמד הנער שם זמן גדול כזה מדלא הזכיר כן בדבריו:

ובדבר הבגדים כיון שיש למעלתו ספק שמא היה כוונתו שהכיר ע"י הצבע חוורי וסומקי וזה פשיטא דלאו כלום הוא ועיין בקו"ע אות ש"ד. אמנם הטעניסטרל הכירו כל בני העיר וכן הכתבים הכירו כתב ידו וחתומת ידו ולכאורה זה עדיף מכיס וארנקי דמהי תיתי ישאיל לאחר רושם מזכרת חובותיו וגם הוא דבר שאין בו צורך לשום אחר רק לו והיה לנו לומר דבזה לכ"ע לא חיישינן לשאלה: ואמנם אני אומר בזה דבר חדש דהא ודאי שכל הפלפול ביכמות וב"מ הוא אם חיישינן לשאלה אבל לאבידה לא חיישינן ואף דכתב הח"מ בס"ק מ"ב דלאו דוקא לשאלה דהה"ד למכירה או לאבידה ע"ש ומ"מ לאבידה מדעת לא חיישינן לאחזוקי בשוטה שמאבד את שלו וגם אפי' לאבידה שלא מדעת דחייש הח"מ היינו למאן דחייש לשאלה אבל מאן דלא חייש לשאלה פשיטא דגם לאבידה לא חייש. ואמנם כ"ז שייך בסתם מת או בנהרג אבל בנטבע במים הנה אלו עושים כל מה שבכחם להציל עצמם ולשוט אולי יגיעו למקום שיוכלו לעלות וכאשר הבגדים מכבידים עליהם מסתברא שבכל מה שאפשר להם להשליך מעליהם בגדים ופשיטא כל מה שבכיס של הבגדים שזה נקל להשליך ודאי שמשליכים וא"כ אפילו למאן דלא חייש לשאלה אבל להשליכה מדעת ומרצון במקום שיש לו בזה תועלת להציל נפשו ודאי חיישינן ובוזה לא מהני כלים דלא מושלי אינשי דכל אשר לאיש יתן בעד נפשו. וראה דבר זה חדש הוא וכמה תשובות קדמונים שדברו בנטבעים בהכרת בגדים ושום אחד לא הרגיש בדבר זה: ובני האלוף התורני מוהר"ר ישראל השיב לי שביותר יש לחוש לדבר זה בספינה שטבעה בים שבראות האיש אשר בספינה שאבדה תקות הצלת הספינה פושט בגדיו בעודו בספינה כדי שאם יפול לים יוכל לשוט בקל ואם אמנם כאשר הוכרו כל בגדיו חששא זו היא חששא רחוקה שאף אם השליך כל בגדיו למים הנה בלי ספק נתפזרו הנה והנה על פני המים ואיך יבואו כלם יחד ליד איש אחד ופשיטא בנפל האדם למים בלא ספינה קשה הדבר מאד שיהיה יכול תחת המים לפשוט בגדיו התחתונים הדבוקים בגופו שצריך לזה התעסקות בשתי ידים כאחד ואין לו פנאי לזה כי צריך לשוטט בידי אבד עכ"פ לבוש העליון ופשיטא מטלטלים שבכיס של הבגד נקל להשליכם כרגע:

ועל הרושם שעל הכתונת קשה לסמוך כי הרושם הוא ר"ת ושמו פייש ורשום פ' ומי יודע אם פ' זו הוא סימן פייש אולי פתחיה או פלטיאל פנחס פרץ וכדומה הרבה אפי' רשום ר"ת גם שם אשתו ג"כ יש חשש זה ואפילו למאן דלא חייש לשני יוסף בן שמעון היינו שם גמור אבל ר"ת שהאות אפשר לפתרו על שמות הרבה ודאי חיישינן אם לא שהאשה מכרת בט"ע שהאותיות הם מלאכת ידה ואז הוא בודאי שלו אבל אכתי יש חשש לשאלה והשלכה. והסימנים שבגופו הקרחה שבראשו זה שכיח מאד בהרבה בני אדם. והצפורן הנשחת כיון שכוונו האצבע שהוא סמוך לאגודל וגם ביד שמאלי אולי מיקרי סימן ועיין בב"ש ס"ק ע"ד ומ"מ נראה דאין זה מיקרי צמצום מקום לגמרי ועיין בב"ש ס"ק ע"א ועכ"פ סימן אמצעי מיקרי בפרט בצירוף הקרחה שבראשו והשבר שבמתניו. ובעיקר היתר האשה אם יש למעלתו שם בעירו או במקום סמוך חיבורי נ"ב דומה אני שמעט מאורעות יזמנו בעסק עגונה שלא ימצא פתרון בחיבורי ההוא. ואמנם באשה זאת למעשה כבר ביארתי בחיבורי שאם נפל למשאל"ס אף שלא שהה הרואה עד כדי שתצא נפשו אבל עכ"פ ראה שכבר הוא לגמרי תחת המים ונעלם כל גופו תחת המים זמן מה אף שעדיין דינה שאפי' נשאת תצא כיון שלא שהה כדי שתצא נפשו מ"מ אינה שוב בחזקת איסור כי כבר איתרע החזקה והרי הוא ספק חי ספק מת וכיון שהוא ספק דאורייתא לכך אפי' נשאת תצא אבל כיון שאין כאן חזקת איסור סומכים על הכרת הבגדים ולא חיישינן לא לשאלה ולא למכירה כי אמרינן חזקה מה שנמצא אצל אדם הוא שלו וגם אמרינן חזקת מרא קמא ולא מכרן ולא השאילן. וא"כ כיון שעכ"פ יש הכרת הטעניסטרל ובפרט בצירוף סימנים שבגופו והנער עכ"פ ראה ששהה תחת המים איזה זמן והשגיח היטב בכל שפתי הנהר אשה זו מותרת להנשא. וכיון שעיקר סמיכות ההיתר על הנער שראה הטביעה הוא יחידי לכן צריכה ב"ד של שלשה שיתירו אותה להנשא ויצרף מעלתו עוד שנים עמו ויתירה כ"ד הטרוד מאד:

שו"ת עין יצחק חלק א - אבן העזר סימן כח

נשאלתי ע"ד עגונה שנתעגנה מבעלה זה זמן רב ולא נודע לה מקומו וכהיום נשלח לעיר מגורי בעלה את הפאס שלו וכתבו ממקום רחוק כי מת שם ומצאו אצלו את הפאס הנשלח. ובתוך הסימנים של הפרימעטעס שלו ה' סימן קרחה בראשו ועוד כמה סימנים גרועין. וכן בעלה ה' לו כל הסימנים גרועין והסימן קרחה בראשו ונשאלתי אם יש להתירה מכבלי העיגון. א. תשובה בקצרה. כי ידוע דברי האחרונים דהפאס נקרא מידי דלא שכיח לשאול וכמש"כ הנו"ב במ"ת סי' מ"ו. ורוב פוסקים ס"ל דבמידי דלא שכיח לשאול לא חיישינן לשאלה. וכ"כ השיטה מקובצת בב"מ (דף כ"ז ע"ב) בשם הרשב"א דכתב בזה"ל מהא דאמרינן כ"ס וארנקי וטבעת לא מושלי שמעינן דמעדין עלייהו אפי' למ"ד סימנין לאו דאורייתא ולא חיישינן לשאלה כלל בכל כי הא כו' וה"ה לעדי מיתה הרשב"א עכ"ל השמ"ק. הרי להדיא דהרשב"א ס"ל דאף למ"ד סי' דרבנן מ"מ מהני מידי דלא שכיח דמושלי. וכן מוכח מן התוס' יבמות (דף ק"כ ע"א) ד"ה אמר רבא כו' לשני תירוצי בתראי של התוס' שם ע"ש. וזהו דלא כהבית יוסף דכתב להחמיר בזה. וכן הכריע הב"ש לדינא. אך בנ"ד יש להקל אף לשיטת הב"י לפי מה דהוכחתי במק"א דאף לפי מה שהחמיר הבית יוסף במידי דלא שכיח דמושלי אין זה רק מדרבנן כמש"כ הנו"ב במ"ק סי' ל"ז ובמ"ת סי' מ"ו. ע"כ אם יש סימן אמצעי בגופו אז אף להבית יוסף יש להקל ולומר דהא בדרבנן מהני ס"א. ועוד דהא כבר כתבתי בספרי באר יצחק סי' וא"ו דהא דנסתפקנו דלמא סי' דרבנן זהו לפי דיש לנו לומר דפריש מן רובא דעלמא. ע"כ היכא דיש לנו רוב אחר הסותר להך רובא דעלמא מבעי לן לסמוך על סי' אמצעי אף למ"ד דהוי מדרבנן. א"כ בנ"ד דהוי מידי דלא שכיח דמושלי דלכה"פ יש בו רוב הסותר להך רובא דעלמא לפי דהך רוב דלא שכיח דמושלי מבררת לנו דזהו של אותו האיש שאנו דנין עליו. והוי ספק השקול ע"י הנך רובי הסותרים זא"ז. ע"כ היכא דיש ס"א ממילא סומכין עליו לכ"ע. והארכתי בזה בחידושיי במה שהקשו בש"ס על הא דמצאו קשור

בכיס כול ניחוש לשאלה. ובמה שהקשה הב"ש מלקמן סי' קל"ב. וכן הארכתי בדברי הב"י הנ"ל עפ"י שיטת החכ"צ דאם יש ס"א בגופו אז אף הב"י מודה דלא חיישינן לשאלה דיחיד במידי דלא שכיח דמושלי. וביארתי דאם יש ס"א בגופו דזה מוכח אף להב"י דלא חיישינן לשאלה במידי דלא שכיח דמושלי. ולכן א"ש מה דמחזירין חמור בעידי אוכף אף למ"ד סי' דרבנן משום דמיירי היכא דיש ס"א בחמור דאז הוי שאלה דיחיד ולא חיישינן בזה לכ"ע במידי דלא שכיח דמושלי. ואכמ"ל בכ"ז.

ב. ונקדים לדברי המשאת בנימין סי' ס"ג שכתב דחיסור או יתר אבר סי' מובהק וחשוב הוא דמדאורייתא הוא מום גמור לכל דבר שבעולם כול עכ"ל. ונראה דס"ל דמה דנחשב למום דזה הוי סימן מובהק בהיתר עגונא... ועדיין יש לומר כדבריו דמה דנחשב למום דהוי לכה"פ סימן אמצעי...

ה. ונשובה לנ"ד דיש סימן קרחה בראשו. והנה משמע בנו"ב במ"ת סי' ס"א בסופו בד"ה והרושם שעל הכתונת קשה כול שכתב בזה"ל והסימנים שבגופו הקרחה שבראשו זה שכיח מאד בהרבה ב"א והצפורן הנשחת כיון שכווננו האצבע שהוא סמוך לאגודל וביד שמאל אולי מקרי סימן כול ועכ"פ סי' אמצעי מקרי בפרט בצירוף הקרחה שבראשו והשבר שבמתניו כול עכ"ל הנ"ל. ונראה מדבריו דסי' קרחה בראשו לא הוי סימן אמצעי רק סי' גרוע. ולענ"ד נראה לדון דסי' קרחה היכא דהוי מום הפוסל בכהנים כמבואר בבכורות (דף מ"ג) וברמב"ם פ"ח ה' ביאת מקדש ה' א' דבכה"ג נחשב לכה"פ לסימן אמצעי לפי מה דמשמע מדברי המ"ב וכמו שכתב הברית אברהם דיש ללמוד מדברי המ"ב דמה דהוי מום דהוי ס"מ. וע"כ לכה"פ הוי זה סימן אמצעי. ולפ"ז בסימן קרחה שהי' השער שלו מקיף כל הראש סביב מלפניו ומאחוריו ואין שם שער באמצע דהוי מום הפוסל בכהנים וכיוצא בזה וכפי שכתב הרמב"ם בפ"ח ה' ביאת מקדש ה' א' די"ל דזה הוי לכה"פ סימן אמצעי. והיכא דמספיק לנו גם ס"א דאם הקרחה הוא בכה"ג דנחשב למום הדעת נותנת דבכה"ג הוי זה לס"א המועיל בהיתר עגונא כמו בנ"ד. ולפי שלא כתבו אלי איך הי' הקרחה בראשו ע"כ הנני להודיעם דאם הי' הקרחה בכה"ג נחשב למום ודאי דיש לנו לסמוך להיתר. אך אף אם לא הי' הקרחה באופן דיהי' מום ג"כ לאחר זמן יש לנו להקל ע"פ מש"כ כעת שנדפס בספרי נחל יצחק סי' ס"ה סעי' יו"ד ענף ז' דמצרפינן כמה סי' גרועים להיתר הפאס הנמצא אצלו. ויש לי עוד אריכות דברים בזה ועת לקצר. ובאעה"ח יום ג' אייר תרכ"א לפ"ק, נאוההרדק. תשובה הזאת השבתי מקודם שזיכה ד' אותי בספרי נחל יצחק. ומה שהובא לעיל למש"כ בספרי נחל יצחק. זה הוא על מה שנדפס כעת ב"ה בארוכה מזה הענין בספרי נחל יצחק וע"כ קצתי כעת בזה הפרט.

שו"ת עין יצחק חלק א - אבן העזר סימן כ

שאלה ע"ד עגונא א' שבעלה ר' שמואל ב"ר משה עפשטיין אשר נאבד האיש הנ"ל בחודש מ"ח העבר מהמקום אשר הי' יושב שם להתרפאות מחוליו אשר הי' יוצא מדעתו ר"ל והי' איוה זמן אצל הטאטער במלון הנקרא סאריק טאטאר ואח"כ נאבד מהם וחפשוהו שם בהנהר ההולך סביב המקום ההוא הנקרא נהר ביאלע - וואקא ולא נמצא עד כה וקודם חג שבועות העבר יצא הקול בק' ווילנא כי נמצא האיש הנ"ל כעת סמוך להמלון הנ"ל בהנהר הנ"ל וקרוב לאותו דרך שראו אותו הולך ותועה אז שם ומיד בדקוהו אותו וראוהו כי הי' לבוש בכל בגדיו ובתוכן ארבע כנפות עם ציצית וגם מצאו אצלו ביכעל אחד עם הרבה מכתבים מונחים בו. וגם מצאו אצלו מפתח קטן של תיבתו עם טבעת קטנה מברזל שהי' המפתח תלוי על הטבעת הזאת. וגם מכתבים הרבה אשר כתבו אליו מיודעיו וקרוביו על שם האיש הנ"ל שמואל עפשטיין. וגם מכתב מאשתו ובכתי' ממש וגם מכתב מגיסו וגם וויזיט קארט שלו על שמו בכתב אשכנזי. ועוד בהפנקס שלו נרשם בכתי' ממש איוה חשבונות שהי' לו בביתו וגם מה שרשם בכתי' איוה אותיות בכתב ערבי. ובגופו לא נמצא איוה סי' כי כבר נשחת כל תואר פניו. ואיש א' ממכיריו אמר כי ע"פ קומתו ובנין גופו נראה אליו בלא ספק שהוא ר' שמואל הנאבד. וגם בעת קבורתו מצאו על הכתונת שלו והמכנסים רשום שמו שמואל עפשטיין. והשערות של הראש הי' שחורות. גם מצאו סביב טיבורו הרבה שערות שהיו מקיפות שם סביב כמו שהי' להאיש הנאבד. וגם נמצא סביב צוארו הקמיע אשר נתן לו הטאטער לרפאותו מחוליו ועל הקמיע הי' כתוב שמו ושם אמו שמואל בן חי' שינא. ונשאלתי אם להתירה מכבלי העיגון.

ענף א'. א. תשובה בעז"ה ובקצרה כי ידוע שיטת הרבה פוסקים דס"ל דבהרבה בגדים לא חיישינן לשאלה ומכש"כ בהכרת הציצית כידוע והמכתבים שלו וכהנה והמפתח. אך מה דיש לחוש בנ"ד לפי דהי' שוטה. וידוע מש"כ הנ"ל במ"ק סי' נ"א באמצע התשובה בד"ה וכבר הארכתי בתשובה הקודמת להוכיח דעת מהר"ל מפראג כול דבשוטה לא שייך לסמוך על הכרת הבגדים דהא יש לחוש לאבידה מדעתו ואיוהו שוטה המאבד כול. וע"כ קשה לסמוך בנ"ד על הכרת בגדיו וחפציו ולומר אולי לא הי' בשם שוטה המאבד כול זהו לא ברירא כ"כ.

ב. וע"כ נלענ"ד לדון מטעם אחר והוא דהא נמצאו בגופו סימנים גרועים היינו שערות שחורות וקומתו כפי שהי' בחייו וטב"ע דגופו וגם שערות מוקפות סביב לטבורו. דאף דכל א' בפ"ע הוי סי' גרוע. עכ"ז יש לדון דלכה"פ כל הנך ביחד הוי סי' אמצעי. והנה הפמ"א ח"ג סי' ב' כתב לדון דשני סי' גרועים ביחד הוי סי' אמצעי...

ג. ובנ"ד וודאי דנחשב כל א' בפ"ע עכ"פ לסי' גרוע. דהא ידוע מש"כ הפוסקים לדון ע"פ טב"ע דגופו לשי' הר"ת אף בלא פניו. וע"כ לכה"פ לכ"ע נחשב זה לסי' גרוע. ועוד מה שנמצאו שערות מוקפות סמוך לטבורו דיש לדון בזה דהוי סי' אמצעי. ולכה"פ הוי זה בשם סי' גרוע דהא זהו לא שכיח כ"כ ובצירוף גם מה שהשערות הי' שחורות. ע"כ לפי מה דנתבאר בעז"ה דיש יסוד גדול כהפמ"א מן התוס' הנ"ל. לכן בנ"ד כל הסימנים הללו נחשבים כולם ביחד לסי' אמצעי. וע"כ לא מבעיא לשי' החכם צבי דס"ל דבס"א דגופו לא חיישינן לשאלה משום דהוי שאלה דיחיד. ואף דשאלה הוי חשש דשכיח לשאול להנך דס"ל לחוש לשאלה. ועכ"ז במקום שאלה דיחיד ס"ל דלא חיישינן משום דאיך יזדמן שיקרה שישאל ממנו אותו האיש שיש לו ס"א כמותו. וע"כ ה"ה בנ"ד דאף דנימא כיון דהי' שוטה הוי מידי דשכיח שיפשיט א"ע ערום מכל בגדיו. דמ"מ איך יזדמן שימצא אותו האיש דיש לו ס"א

כמותו לכל הבגדים שלו וחפציו וילביש את עצמו בהם. א"כ לשלי החכם צבי וודאי יש להקל בנ"ד. ואף להחולקים על החכ"צ בזה עכ"ז הא העלה הנ"ב שם בס"י נ"א דאם יש ס"א בגופו לא חיישינן אף בשוטה להחשש דנאבד ממנו משום דהא יש בזה חזקה דמה שת"י הוא שלו. ואם נימא דמצאן א"כ הא בשוטה דלא הוי הפקירו הפקר א"כ הא יש לפנינו החזקה דמה דת"י הוי שלו דמזה מוכח דהוי שלו. והא דחיישינן לשאלה זהו משום חזקת א"א. ע"כ אם הוי ס"א דאיתרע לי חזקת איסור אז ממילא סמכינן על חזקה דת"י הוא שלו ולכן מהני ס"א בהכרת הבגדים אף בשוטה. כ"ז העלה הנ"ב בקצרה שם.

ד. ולכן בנ"ד דנתבאר דהעיקר כהפמ"א דמצרפינן שני ס"י גרועים להיות חשוב לס"א. ע"כ סמכינן ע"ז לצרפו למה דהכירו כל בגדיו וחפציו. וכש"כ לפמ"ש"כ במק"א ליישב קושיות האחרונים על החכ"צ הנ"ל. וכן יש להוכיח כהפמ"א הנ"ל מהא דכתב המהר"ם אלשקר ס"י ס"ז בשם הרמב"ם דכתב דמצרפינן סימנין גרועין להדדי ע"ש. אכן מן תשובת הרא"ש כלל נ"א ס"י א' שכתב ונידון מה שהעידו שהי' בינוני פניו אדומים עיניו שחורים דזה הוי ס"י גרועים. ואף אי נימא ס"י דאורייתא מ"מ לא מצטרפי הנך ס"י גרועים ולא הוי בגדר ס"י אמצעי ע"ש. וכ"כ המשאת בנימין בס"י ס"ג. הרי דס"ל דלא כהפמ"א בכ"ז. לכן אף דנתבאר דדברי הפמ"א יש לו מקום מן התוס' בב"מ הנ"ל. אכן לשלי הרא"ש ננעלו דלתי היתר בנ"ד.

ענף ב. ה. ומ"מ אפשר לדון דבנ"ד אפשר לומר דמה דנמצאו שערות מוקפין סמוך לטבורו דאפשר דזהו כמו ס"א אך זה אינו ברור כ"כ. והעיקר מה דיש לדון להיתירא בנ"ד אף לשלי הרא"ש מטעם אחר בפשיטות. והוא דהא בנ"ד דנמצאו הקמיע קשור בצוארו ונתברר דבקמיע הי' כתוב שמו ושם אמו... א"כ כיון דסמכינן על ס"י מובהק להתיר א"א כש"כ דסמכינן להתיר א"א על הסברא דלא חיישינן שמא אתרמי משוגע אחר דהי' לו ג"כ טירוף הדעת כמו אותו האיש שאנו דנין עליו ולבש אותה הקמיע לפי שהיה שמו ושם אמו ג"כ כפי שכתובה בהקמיע. דלזה לא חיישינן כ"ז דלא נתברר ועדיף זה מן ס"י מובהק דלא חיישינן לזה כלל. ח. ועוד דהא החמדת שלמה ס"י ל"ו כתב דאם נתברר איכות החולה איך הוא דזה הוי כעין ס"י אמצעי ע"ש. ועיין בק"ע ס"י ק"ח בשם תשו' בית יוסף דס"י חולה לא הוי ס"י כלל. [ואין כעת תשובת ב"ת"י לעיין בן]. אך י"ל דשאני התם דלא הזכירו איכות החולי בפרטות ע"כ לא הוי ס"י כלל. אבל היכא שהזכירו איכות החולי בפרטות בזה שפיר י"ל דהנחנו עם החמדת שלמה דזהו חשוב לס"י אמצעי. וכן הדעת והסברא נוטה. דהא מבואר בס"י י"ז סעי' כ"ד ברמ"א שם דרושם בגוף או באחד מאבריו הוי ס"י מובהק. והב"ש כתב שם דזהו דוקא בצמצום המקום ע"ש. והמ"ב בס"י ס"ג כתב דרושם אף דלא צמצום המקום הוי ס"י אמצעי. וכן מבואר בתשובת גאוני בתראי ס"י כ"ה. ואדרבה צידד להקל דרושם יהי' ס"י מובהק באם הרושם הוא גדול. אבל עכ"פ זה ברור בוודאי דרושם הוי ס"י אמצעי אף בלא צמצום המקום. א"כ לפ"ה ה"ה בס"י חולי בפרטות זה לא גרע מן רושם מבחוץ דזהו הוי ס"א לכה"פ. א"כ כש"כ חולי בפרטות דזה הוי כמו רושם. דמה לי אם הרושם הוא מבחוץ או דהוי הרושם מבפנים. א"כ ה"ה בנ"ד בלבול המוח שלו דהוי זה כש"כ מן רושם מבחוץ דוודאי הוי זה ס"א דלא גרע מרושם. וכמש"כ החמדת שלמה בס"י חולה כנ"ל. ע"כ בנ"ד דידוע מהקמיע שהיה תלוי על צוארו שהי' לו בלבול בהמוח שלו א"כ מה לי אם הרושם מבחוץ על ראשו ומה לי אם הרושם בפנים המוח דזהו בלבול מוחו. ועכ"פ ידעינן איכות החולי שלו והוי ס"א...

ט. א"כ לא מבעיא אי נימא כהחכ"צ דשאלה דיחיד לא חיישינן אף דנימא דחיישינן לשאלה דהוי מידי דשכיח לשאולי עכ"ז לשאלה דיחיד לא חיישינן. א"כ ה"ה בנ"ד דהוי לכה"פ ס"א כנ"ל וודאי דלא חיישינן. ואף אי נימא דלא כהחכ"צ עכ"ז הא כתב הנ"ב בס"י נ"א דיש להתיר על ס"י אמצעי בהכרת הבגדים אף בשוטה כנ"ל. אך באמת עיקר דברי הנ"ב שם במש"כ להקשות דמפני מה חיישינן לשאלה דאמאי לא נימא חזקה מה שת"י הוא שלו ומוזה הוכיח דינו הנ"ל... א"כ ה"ה בהך חזקת מ"ק והחזקה דמה דת"י הם שלו זה לא מהני לברר רק על החפץ דיש בו הנך חזקות. אבל לא מהני זה להוכיח ממנו על ענינים אחרים כנ"ל. וכן י"ל בטעם הדבר דחשו לשאלה ולא אמרו ב"י חזקה דכאן נמצא כאן הי' משום דלפמ"ש"כ א"ש הכל על נכון. ובקונטרס עגונה אחת הארכתי בכ"ז הרבה. ולכן מתורץ על נכון קושיות הנ"ב הנ"ל. ולפ"ז נסתר היתר של הנ"ב שכתב להתיר ע"י ס"י אמצעי ובהכרת הבגדים וכנ"ל.

ענף ג. יב. ועכ"ז י"ל בפשיטות ולהיתירא לפי מה דנתבאר דשני ס"י גרועים מצרפינן להיות ס"א כמש"כ הפמ"א דיש יסוד לזה מהתוס' ב"מ הנ"ל. א"כ בנ"ד דהוי ס"י גרועים הרבה היינו דאי ניהוש שמא אתרמי משוגע אחר והלביש את הקמיע זו לפי דהי' שמו ושם אמו כשם האיש שאנו דנין עליו. א"כ הא שמו ושם אמו אף לפי הסוברים דחיישינן לשני יוב"ש כ"ז דלא הזכירו שם עירו מ"מ מכלל ס"י גרוע לא נפק. גם עוד ס"י גרוע מן מה שנמצאו שערות מוקפין סביב לטבורו והיו שחורות שערותיו וגם ס"י טב"ע דגופו בקומתו. א"כ כל אלו סימנים גרועים מצרפינן והוי כ"ז ביחד לכה"פ ס"א. ועוד ס"י אמצעי דבלבול מוחו כנ"ל דמה לי רושם בגופו או רושם בתוך ראשו דהוי כ"ז כמו שני ס"א. דידוע כמה שיטות הפוסקים דס"ל דע"י שני ס"י אמצעים מצרפינן דהוי כמו ס"י מובהק. ויש לי הרבה הוכחות דמצרפינן שני ס"א להיות ס"י מובהק. ומן התוס' ב"מ הנ"ל דכתבו דמצרפינן שני ס"י גרועין להיות ס"א. אלמא אף מה דלא מועיל נפרד עכ"ז מועיל להיות מחובר. א"כ ה"ה שני ס"א מצרפינן להיות ס"מ. ע"כ יש לסמוך בכ"ז להקל בנ"ד. והא שכתב הרמ"א בס"י י"ז סעי' כ"ד דאפילו ק' סימנים שאינם מובהקים אינם כלום. הכוונה הוא בס"י גרועים לא מהני להיות ס"י מובהק. אבל ס"י אמצעים מצרפינן ביחד להיות נחשב ס"י מובהק. וכמש"כ הב"ש שם ס"ק ע"ג בשם המ"ב והט"ז.

יג. ועוד נלע"ד לדון ולהיתירא בנ"ד ע"פ הא דיבמות (ד' קכ"ב ע"א) דמעשה בקולר של בני אדם שמתו והשיאו נשותיהן. ושוב מעשה בששים ב"א שהי' מהלכין לכרכום ביתר ומתו והשיאו נשותיהם. ופי' רש"י קולר חבורה. והובא באה"ע ס"י י"ז סעי' י"ז בח"מ ס"ק ל"ז וכתב דס"ל לרש"י דמנין בלחוד הוי ס"י. וקשה דאמאי מהני ס"י מנין הא סימן מנין לא הוי ס"י מובהק אלא ס"י אמצעי כמש"כ הב"ש בס"ק נ"ה והט"ז וכן מוכח בכמה דוכתי. ודחו למש"כ המ"ב דמנין הוי ס"י מובהק. והנלע"ד דעיקר הטעם דסמכו על ס"א בזה והוא דהא הובא בק"ע ס"י רכ"א בשם המבי"ט דכתב דאם נאבד יהודי בדרך שהלך ואח"כ נמצא שם הרוג

דמה"ת תלינן זזהו שנאבד. ודוקא בנטבע במשאל"ס איכא למימר הים פלטו לאי רחוק. וע"כ מהני בזה סי' מנין ע"ש. וכה"ג כתב הנו"ב במ"ק סי' מ"ו לדון במי שננטבע בנהר ונמצא מת שם ד"ל בזה קבר שאבד קבר שנמצא וכמש"כ השב יעקב. **ודוקא בנפל לים חיישינן משום דאנן סהדי דכמה ספינות נטבעו בימ והוי כמו דידוע שיש שם אנשים אחרים. אבל מי שנפל לנהר שאין ספינות שכיחי בו אמרינן בזה דזהו שנאבד זהו שנמצא.** ומש"כ הנו"ב שם בזה השיג ע"ז השיבת ציון בסי' ע"ט. וכ"כ הקהלת יעקב בתשובותיו בסי' ז' ובסי' ח'. ולפ"ז א"ש מה דסמכו ביבמות בהנך עובדי להתיר ע"י סי' מנין אף דזה לא הוי ס"מ. משום דהא מה"ת אמרינן זהו שנאבד זהו שנמצא הן מחמת סברת המבי"ט והן מחמת סברת הש"י והנו"ב והקהלת יעקב הנ"ל. אך אסורה מדרבנן. ובדרבנן הא סמכינן על ס"א ויהי' מזה סייעתא לסברתם.

יד. והרמב"ם פ' י"ג ה"ג ה' כ"ו והובא במחבר סעיף י"ג כתבו בזה"ל דאם יצאו עשרה ב"א ממקום למקום והם אסורים בקולר או נושאים גמלים כו' ואמר שעשרה אנשים שיצאו ממקום פ' והם נושאים כך וכך מתו משיאין נשותיהם עכ"ל. א"כ חזינן דס"ל להרמב"ם דע"י סי' מנין לחוד אין מתירין רק ע"י סי' מנין בצירוף מקום היציאה ומקום הליכה וגם הם נושאים כך וכך אזי מתירין. [ועיין בח"מ שם ס"ק ל"ז ובב"ש ס"ק נ"ה מזה]. וקשה הא סי' מקום היציאה ומקום הליכה הוי סי' גרועים כידוע. וגם הסי' דנושאים כך וכך ג"כ הוי סי' גרוע. א"כ איך סמכינן ע"ז לצירוף. וע"כ מוכח מזה דס"ל להרמב"ם דסי' גרועים מהני להצטרף להיות ס"א וכמש"כ הפמ"א כנ"ל. וע"כ סי' מקום יציאה וסי' מקום הליכה ביחד הוי סי' גרוע. משום דסי' מקום יציאה לחוד לא הוי אף סי' גרוע. וכעין מש"כ הנו"ב על סי' ארוך וגוין דאם לא הוי ארוך וגוין הרבה זהו לא נחשב אף לסי' גרוע וכ"כ התה"ד. ע"כ י"ל דה"ה בסי' מקום היציאה לחוד דזה לא נחשב אף לסי' גרוע כלל. רק מקום היציאה בצירוף מקום הליכה ביחד זה הוי סי' גרוע עכ"פ. וכן הסי' דנושאים גמלים או נושאים כך וכך זה ג"כ הוי סי' גרוע. וע"כ שני סי' גרועים ביחד מצרפינן והוי כמו ס"א. ולכן התירו בהנך עובדי משום דסי' מנין דהי' שם דהוי ס"א וכן עוד שני סי' גרועים הנ"ל ביחד דנחשב לס"א. א"כ הוי שני ס"א וס"ל להרמב"ם והמחבר דמצרפינן שני ס"א ביחד והוי זה כמו ס"מ. וכדס"ל להרבה פוסקים כן וכנ"ל. וע"כ שפיר סמכו להתיר ע"ז. ועיין בק"ע ס"ק רע"ג מזה. ובעובדא דיבמות שם בששים ב"א שהיו מהלכין לכרכום ביתר דמשמע דסמכו על סי' מנין לחוד אף בלא צירוף הסי' דנושאים כך וכך. י"ל דס"ל להרמב"ם דשא"ה דכיון דהי' זה בעת המצור של ביתר א"כ הוי זה כשעת החירום דזהו כמו הא דאין שיירות מצויות דסמכינן על ס"א לחוד בזה כיון דידוע דהלך במקום הזה וכמו בשני יוב"ש דלא הוחזקו ואין שיירות מצויות כמבואר בגיטין (ד' כ"ז) וב"מ (ד' י"ח) דלכ"ע מתירין.

טו. א"כ מוכח מן הרמב"ם דס"ל דמצרפינן שני סי' גרועים להיות נחשב לסי' אמצעי. ויהי' ממנו סייעתא למש"כ הפמ"א הנ"ל דמצרפינן סי' גרועים כנ"ל. וכן מצאתי בתשובת מהר"ם מלובלין סי' נ"ז בסופו דכתב לצרף סי' גרועים היינו געלין בארט אונ איין שטופליק פנים ע"ש. ולפ"ז י"ל דמה דכתב המהר"ם אלשקר בסי' ס"ז בשם הרמב"ם להתיר באיש א' שהי' מעיר מנית זפתא ושמו כלף והי' בינוני בקומה וזקיננו שחור דהעלה דסמכינן על שמו ושם עירו בצירוף אלו שני סי' גרועים. וזה הובא לעיל. וי"ל דהרמב"ם לטעמיה דס"ל הכא בעובדא דיבמות הנ"ל דעיקר היתיר הי' לפי דמצרפינן שני סי' גרועים להיות כמו ס"א כנ"ל. ע"כ שפיר כתב להקל בשמו ושם עירו בצירוף ב' סי' גרועים. ומשמע דהתיר זה בלא חיפוש בהעיר. [ועיין מזה בסי' י"ז סעי' י"ט שהוא מהתוספתא. ועיין בב"ב (ד' קע"ב ע"א) ברשב"ם ד"ה יכתבו סימן כ"ו שהוא גוף כו' שהוא ארוך כו'. אך שא"ה ופשוט לכל הרואה שם וקצרת]. משום דטעמו דכיון דמוכח לשיטתו דמצרפינן שני סי' גרועים להיות ס"א כמו מקום יציאה ומקום הליכה להיות כמו ס"א. וע"כ ה"ה בנ"ד בכלף ובשם עירו שהי' לו שני סי' גרועים דהוי זה כמו ס"א א"כ הא כתב הנו"ב במ"ת סי' נ"ה דסמכינן להקל בשמו ושם עירו בצירוף סי' אמצעי דס"א עדיף מן שם אביו ע"ש ואף בלא חיפוש העיר כנ"ל. וע"כ שפיר כתב הרמב"ם בתשובה להקל בזה ע"פ שיטתו בפסקיו. וזהו סייעתא רבתי להסוכרים דמצרפינן שני סי' גרועים להיות סי' אמצעי. וכן לצרף שני ס"א להיות סי' מובהק.

טז. ולפי כל הנך שיטות יש לנו יסוד גדול להקל בנ"ד. דלשי' רש"י דמוכח דס"ל דאם נמצא בדרך שהלך סמכינן על ס"א משום דעכ"פ מה"ת תלינן דזהו שנאבד זהו שנמצא רק מדרבנן יש להחמיר בזה ע"כ מועיל בזה ס"א. א"כ ה"ה בנ"ד דידוע דהלך באותו הדרך סמוך למלון הנ"ל. והנהר שנמצא בו הוא נהר קטן ולא שייך ב' לומר דכמה נטבעים איכא ביים כמש"כ האחרונים הנ"ל או לסברת המבי"ט הנ"ל. ע"כ מה"ת תלינן דזהו שנאבד שם זהו שנמצא כעת. ולכן מהני בזה ס"א דסי' חולה מן בלבול מוחו כנ"ל דוודאי מי שאין לו מיחוש הנ"ל לא ילבוש להקמיע עליו כיון דעיקר סגולת הקמיע הוא למיחוש טירוף הדעת ר"ל. וגם י"ל דהסי' דנ"ד חשוב לכה"פ כמו סי' מנין דהא מספר כל סי' שלו שנמצאו בכמות ואיכות.

יז. ואף לשי' הרמב"ם דנתבאר דס"ל דבעינן עוד שני סי' גרועים בזה. א"כ הא בנ"ד די'ש כמה סי' גרועים וקרובים להיות חשובים ס"א כמו דנתבאר ע"כ לכ"ע יש לנו היתר ברור. ואף לפי שיטת הסוכרים דבשמו ושם אביו לא סמכינן להקל בלא שם עירו. עכ"ז יש לנו היתירא דנא המורווח בעז"ה לכ"ע. וגם יש לדון דאף המחמירים בשמו ושם אביו עכ"ז בצירוף ס"א מודו להקל. וכעין מש"כ הנו"ב בסי' נ"ה במ"ת כעין זה להקל בשמו ושם עירו בצירוף ס"א כנ"ל. אך בזה הפרט יש לדון הרבה אך אין אנו צריכים לזה. וכש"כ לפי הכרעת המהרשד"ם דלהלכה סמכינן להקל על שמו ושם אביו לחוד וכמש"כ הב"ש ס"ק ס' ובשם הח"מ בידוע דהלך לאותו המקום ומת סמוך לעיר זו. וכמש"כ הרמ"א בסעיף י"ח להקל בשמו ושם אביו לחוד במקום אומדנות כו'. א"כ בנ"ד שיש לנו הרבה אומדנות וצירוף הכרת הרבה בגדיו וחפציו דאף דנימא להחזיקו בחשש שוטה המאבד כו'. עכ"ז הא אומדנא מיהא הוי לצרפו לשאר אומדנות דיש לנו בנ"ד. וזה ברור דמי שאין שמו ושם אמו כפי שכתובה בהקמיע לא ילבשו לרפואה וכמש"כ המהרי"ט כנ"ל. ע"כ כיון דנמצא סמוך להדרך שהלך לכן יש לנו להקל ולהתיר להאשה בפשיטות לכ"ע. וגם יש בזה קורבה דמוכחא דבארתי זה במקום אחר הרבה די'ש לצרפו להיתירא.

יח. ונתבאר בקונטרס הזה כמה ענינים להיתירא בעיגונא דאיתתא אשר כל היתר והיתר בפני עצמו יש לסמוך ע"ז וכתבתים בקונטרס הזה שיהיה לתועלת ולהתלמד על מק"א אף שלא יהיה כל הנך ביחד וכפי ראות עיניו של הרב המורה ותן לחכם ויחכם כו'.

נחל יצחק חושן משפט (הלכות הלואה) סימן סה ענף ז

ענף ז: וכן יש להעיר ע"פ מה שנחבאר לחרץ מה דיש להקשות על הפמ"א וחזקתי את דבריו. דהנה מעשים בכל יום אשר כמה עגונות אין להם שום מקום להתייר מן כצלי העיגון רק ע"י מה דשולחין ממרחק את הפאם של בעניהן שמתו צמדינות רחוקות מהם. ועוד חזר סימנים גרועין ע"י הפרימטעם שלו כפי שכחובים בהפאם. דיש בזה מקום לדון להקל דהא ידוע שיטת האחרונים דהפאם נקרא מידי דלא שכיח לשאלוי כמש"כ הנו"ב צמ"ח סי' מ"ו. והנה רוב פוסקים ס"ל דצמדי דלא שכיח לשאלוי לא חיישין לשאלה. וכן כתב השיטה מקובלת צמ"מ ד' כ"ז ע"ב בשם הרשב"א דכתב בזה"ל מהא דאמרי' כים וארנקי וטבעת לא מושלי שמעיין דמעדין עלייהו ואפי' למ"ד סימנין לאו דאורייתא מהדרינן ג"כ עלייהו ולא חיישין לשאלה כלל בכל כי הא וסמינין עלייהו לאהדורי גט אשה וה"ה לעדי מיחה הרשב"א עכ"ל השיטה מקובלת הרי להדיא דהרשב"א ס"ל דאף למ"ד סי' דרבנן מ"מ מהני מידי דלא שכיח דמושלי. וכן מוכח מן החוס' יבמות ד' ק"ך ע"א ד"ה אמר רבא כו' לשני תירוטי בתראי של החוס' שם ע"ש. וזהו דלא כהבית יוסף דכתב להחמיר בזה. וכן הכריע הב"ש לדינא אך צמ"ד יש להקל אף לשי' הבית יוסף לפי מאי דהוכחתי צמק"א דאף לפי מה שהחמיר הבית יוסף צמדי דלא שכיח דמושלי אין זה רק מדרבנן כמש"כ הנו"ב צמ"ק סי' ל"ז ובצמ"ח סי' מ"ו. ע"כ אם יש ס"א בגופו אז אף להב"י יש להקל ולומר דדרבנן מהני ס"א. ועוד דהא כבר כתבתי בספרי באר ילחך סי' ו' דהא דנסתפקנו דלמא סי' דרבנן זהו לפי דיש לנו לומר דפריש מן רובא דעלמא. ע"כ היכא דיש לנו רוב אחר הסוהר להך רובא דעלמא מצעי לן לסמוך על סי' אף למ"ד דהוי מדרבנן. א"כ צמ"ד דהוי מידי דלא שכיח דמושלי דלכה"פ יש ב' רוב הסוהר להך רובא דעלמא והך רוב דלא שכיח דמושלי מבררת לנו דזהו של אותו האיש שאנו דנין עליו. והוי ספק השקול ע"י הכך רוב הסוהרים זל"ז. ע"כ היכא דיש ס"א ממילא סמינין עליו לכ"ע. והארכתי בזה בחידושי צמה שהקשו בש"ס על הא דמאלו קשור בכים כו' נחוש לשאלה. ובמה שהקשה הב"ש מלקמן סי' קל"ב:

ובן הארבעה בדברי הב"י הנ"ל ע"פ שיטת החכ"ל דאם יש ס"א בגופו אז אף הב"י מודה דלא חיישינן לשאלה דיהיד במידי דלא שכיח דמושלי . ובארתי דאם יש ס"א בגופו דזה מוכח אף להב"י דלא חיישינן לשאלה במידי דלא שכיח דמושלי . ולכן א"ש מה דמהזירין חמור בעדי אוקף אף למ"ד סי' דרבנן . משום דמיירי היכא דיש ס"א בחמור דאז הוי שאלה דיחיד ולא חיישינן בזה לכ"ע במידי דלא שכיח כו' . ואכמ"ל בכ"ז . ולכן לפי מה דנחבאר דלירוף כמה סי' גרועים מועילים להלטרף לסי' אמלעי . ע"כ בנ"ד דיש הרבה סי' גרועים דדינס כמו ס"א לכן בכה"ג לכ"ע סמכין על הכרח הפאם דהוי מידי דלא שכיח דמושלי . אך דחלוי לפי ראוח עיני המורה אס הם חשובים לכה"פ להיות נקראים סי' גרועים עכ"פ . וכל זה הוא אס הפרימעטעס הכתוב בפאם הידוע שיתן לו הוא לכה"פ בשם סימנים גרועים אז נוכל ללרפס להיות חשוב לסי' אמלעי וכמש"כ כעין זה הגו"ב בסי' נ"א וכבר הקדימו התה"ד בפסקיו בסי' קס"א . כל זה השבתי להרבנים ששאלו ממני בנידון כזה דדעתי מסכמת להקל באופן אס יסכים כח"ר ועוד רב גדול א' להיתרא :